

Haynau, Jókai, Mészöly

Egy szójáték margójára

FEUILLETON - LXV. évfolyam, 35. szám, 2021. szeptember 3.

Történelmi egypercesek című „kis szöveggyűjteményének” előhangjában beszél Mészöly Miklós a történelmi „dolgokban benne rejlő azonosság” természetéről, „egy olyan igeidőről, amelyben már minden történés és történelem időtlenül ragozható”. Vagyis újra és újra, újabb és újabb összefüggésekben szóba hozható. Például úgy, ahogyan a *Mozgó Világ* utolsó szabadon szerkesztett, 1983. novemberi számában közölt kisregény, a *Megbocsátás* tizenkettedik fejezetének első mondatában áll: „Október volt az a hónap, amikor emlékezni lehetett azokra, akik életüket adták a szabadságért.” Merthogy az 1948-tól 1989-ig tartó, így tehát Mészöly csaknem teljes alkotói pályáját magában foglaló államszocialista időszak utolsó évtizedében keletkezett kisregény hatvanas évekbeli szereplői – és persze nyolcvanas évekbeli olvasói – a szabadság két októberi napjára emlékezhettek, egy hivatalosra és egy tiltottra: a tizenkilencedik századi október 6-ára és a huszadik századi október 23-ára.